

Handleiding Praatplaat Gecijferdheid: in gesprek met partners

Deze handleiding ondersteunt de visuele praatplaat Gecijferdheid. De praatplaat heeft als doel om partners mee te nemen in het thema gecijferdheid en te onderzoeken welke mogelijkheden en kansen tot samenwerkingen er zijn. In deze handleiding lees je hoe je tijdens een gesprek met een externe partner of de

gemeente de 3 kaders kunt gebruiken. De verschillende onderdelen binnen deze kaders worden ondersteund door achtergrondinformatie waar je je van tevoren in kan verdiepen om goed voorbereid te zijn voor het gesprek en verdieping te geven waar nodig is. Deze achtergrondinformatie vind je ook in deze handleiding.

Context bij Kader 1: ‘Weet jij wat gecijferdheid precies inhoudt?’

In dit kader staat de basisinformatie over gecijferdheid.

Voor partners die onbekend zijn met het thema, zoals (nieuwe) collega's binnen de gemeente of welzijn. Maar je kunt de praatplaat ook inzetten bij potentiële partners die al over het thema hebben gehoord maar nog geen basiskennis hebben.

Over het algemeen is de gemeente een ander soort samenwerkingspartner dan de meeste organisaties. De gemeente mag overtuigd worden van het feit dat aandacht hebben voor het thema gecijferdheid belangrijk is en van even grote waarde is als het thema taalvaardigheid. Het is interessant om samen eens te kijken naar hoe lopende of nieuwe subsidies aansluiten. In sommige gevallen haakt gemeentebelief ook in op problematiek waar gecijferdheid (on)bewust aan ten grondslag ligt.

Let op: op de praatplaat wordt steeds het woord 'cijfers' gebruikt om te verwijzen naar laaggecijferdheid, omdat dit een algemeen begrepen term is. Toch is het essentieel voor de specialist of gespreksleider die deze handleiding leest om te begrijpen dat de term 'kwantitatieve informatie' (zoals opnemen in de definitie op de praatplaat) breder is dan alleen cijfers. Het omvat bijvoorbeeld ook apps en grafieken. We gebruiken deze term intern doorgaans in het kader van gecijferdheid. Je kunt dit ook delen met je gesprekspartner, omdat dit het begrip van het woord 'cijfers' verbreedt.

Uitleg bij de onderdelen op de Praatplaat:

Met welke en hoeveel cijfers heeft jouw gesprekspartner dagelijks te maken?

Bij dit onderdeel praat je samen met jouw gesprekspartner over gecijferde situaties. Het doel is dat je gesprekspartner zelf kan ondervinden hoeveel cijfers dagelijks gebruikt worden. Hiermee maak je dus duidelijk hoe gecijferd onze levens zijn. Deze vraag zorgt voor begrip en inlevingsvermogen in mensen die moeite hebben met cijfers.

Wat is gecijferdheid?

Bij dit onderdeel is het van belang dat je duidelijk maakt aan jouw gesprekspartner waar jullie het precies over hebben wanneer er gesproken wordt over de term gecijferdheid. De definitie van gecijferdheid vind je op de praatplaat. In het dagelijks

leven zijn geletterdheid, gecijferdheid en digitale vaardigheden onlosmakelijk met elkaar verbonden. De voorbeelden op de praatplaat geven een idee hierbij.

Achtergrondinformatie:

[home - Gecijferdheid Telt Mee!](#)

[Factsheet Gecijferdheid in beeld \(probiblio.nl\)](#): bladzijde 5
[Brochure | Het belang van rekenen en gecijferdheid in een leven lang ontwikkelen - Gecijferdheid Telt Mee!](#)

Hoe groot is het probleem?

In dit onderdeel geef je aan hoeveel mensen naar schatting dagelijkse problemen ondervinden omdat ze moeite hebben met cijfers. Deze schatting is gebaseerd op gegevens uit het Rapport Aanpak laaggeletterdheid.

Bereid je voor door de highlights van deze rapporten van tevoren te lezen, zodat je goed geïnformeerd bent.

[Aanpak van laaggeletterdheid | Rapport | Algemene Rekenkamer](#)
['Laaggecijferdheid is een onderschat probleem' | Movisie](#)

Ook vraag je bij dit onderdeel naar de kennis van de gesprekspartner op dit gebied: weet jij hoeveel inwoners uit jouw werkgebied dit zijn? Verdiep je van tevoren zelf in de beschikbare data uit jullie werkgebied zodat je deze kunt presenteren aan je gesprekspartner.

Meer informatie? Lees meer op Bnetwerk Onderzoek | Bnetwerk (bibliotheeknetwerk.nl)

Waar heeft moeite hebben met cijfers invloed op in het dagelijks leven?

In dit onderdeel ga je het gesprek aan over de voorbeeldsituaties die de praatplaat schetst. Leg uit dat het belangrijk is om te begrijpen dat deze situaties dagelijkse problemen kunnen veroorzaken en dat het cruciaal is om te realiseren dat iedereen dagelijks leven gevuld is met verschillende situaties waarin cijfers een rol spelen. Denk hierbij aan zaken als busschema's, (digitale) klokken aflezen, gewichten meten op een weegschaal, het gebruik van Google Maps en het begrijpen van kortingen in supermarkten of andere winkels.

Context bij Kader 2: ‘Hoe herken ik tijdens mijn werk mensen die moeite hebben met gecijferdheid?’

In dit kader wordt gepresenteerd hoe men situaties kan leren herkennen.

In deze fase erkennen partners het belang van aandacht voor gecijferdheid ook. Je kunt dit onderdeel ook los inzetten voor een oriënterend gesprek.

Deze partijen hoeven niet overtuigd te worden van het belang of de noodzaak. Zij weten dat niet voldoende gecijferd zijn een probleem kan zijn voor mensen, dat merken ze ook tijdens hun werk. De impact hoeft dus niet uitgelegd te worden. Hier gaat het om maatwerk: partners willen beter leren kijken naar hun klanten of deelnemers en leren hoe ze kunnen herkennen dat de cijfers (kwantitatieve informatie) wellicht niet begrepen wordt.

Zij willen dus vooral weten hoe je mensen herkent die moeite hebben met cijfers. En hoe je vervolgens het gesprek kan starten of de persoon in kwestie kan doorverwijzen naar de bibliotheek of andere partners voor aanbod. Denk hierbij bijvoorbeeld aan huisartsen, dierenartsen, consultatiebureaus, hulpverleners in sociaal domein, welzijn, schuldhulpverlening en vrijwilligersorganisaties.

Uitleg bij de onderdelen op de Praatplaat:

Hoe herken je mensen die moeite hebben met gecijferdheid?

Bij dit onderdeel geef je de gesprekspartner een idee van een situatie waarin de desbetreffende persoon moeite zou kunnen hebben met cijfers (voorbeeld-citaten staan op de praatplaat).

Let op: tijdens het geven van deze voorbeelden maak je je gesprekspartner ervan bewust dat je altijd een slag om de arm moet houden bij het veronderstellen van moeite met cijfers. Het kunnen ook mensen zijn die moeite hebben met lezen en schrijven en niet zozeer moeite met cijfers hebben. Mensen die onvoldoende gecijferd zijn, zijn zich meestal bewust van hun moeilijkheden, maar dit bewustzijn gaat vaak gepaard met gevoelens van schaamte en onmacht. Ze hebben manieren gevonden om hun problemen met cijfers te verbergen, wat vaak resulteert in ontwijkend gedrag. Mensen die moeite hebben met cijfers proberen vaak situaties waarin cijfers een rol spelen te vermijden of uit te besteden.

Meer voorbeelden? Zie achtergrondinformatie hiernaast (Het belang van (...) bladzijde 10-12).

Het Expertisepunt Basisvaardigheden heeft 4 domeinen opgesteld waarin mensen kwetsbaar kunnen zijn door problemen of moeite met cijfers:

1. Financiën
2. Gezondheid
3. Burgerschap
4. Digitale gecijferdheid

Leg je gesprekspartner uit hoe deze 4 domeinen uitgelegd kunnen worden.

Tip: ga in gesprek over hoe één van deze domeinen eventueel raakt aan het werk van de gesprekspartner. Kan er iets worden herkend door de gesprekspartner waarop ingespeeld kan worden? Een illustratie van deze 4 domeinen vind je in de link hieronder van Movisie, op bladzijde 15.

Achtergrondinformatie:

[Het belang van rekenen en gecijferdheid in een leven lang ontwikkelen - Gecijferdheid Telt Mee!](#) bladzijdes 10-12
[Wat werkt bij het versterken van gecijferdheid? | Movisie:](#) bladzijde 15

Wat belemmert het leerproces?

Bij dit onderdeel geef je aan jouw gesprekspartner aan dat het niet gemakkelijk is om mensen die moeite hebben met cijfers te herkennen of hierop aan te spreken. En als je eenmaal in gesprek bent met iemand die moeite heeft met cijfers, bestaat de kans dat het leerproces wordt belemmerd. Dit kan komen doordat zij angst hebben voor cijfers, bijvoorbeeld door een rekenles van vroeger of andere vervelende situaties waar cijfers een onderdeel van was.

Bron: [Infographic-wat-werkt-versterken-gecijferdheid.pdf \(movisie.nl\)](#)

Wat is de (lokale) aanpak?

In dit gedeelte is het essentieel om te benadrukken dat het benaderen van een individu die wellicht moeite heeft met cijfers niet moet plaatsvinden vanuit de focus op hun beperkingen, maar eerder vanuit de behoeften die ze hebben, om zo volwaardig te kunnen participeren op een manier die bij hen past.

Onderstaande tips helpen je om leervragen te identificeren:

1. Gebruik situaties die uitnodigen (dit kan

ook inbreng zijn van de deelnemer van de desbetreffende cursus of van de persoon of klant die jij spreekt op jouw werk).

2. Begin met een open vraag: wat zie je hier? Ken je deze situatie? Wat vind je daarin makkelijk/moeilijk? Etc.

Wanneer je iemand ontmoet die vanuit een leerbehoefte minder moeite met cijfers zou willen hebben, focus dan op de dagelijkse realiteit van diegene. Waar loopt deze persoon tegenaan als het gaat om cijfers? Dit heet functioneel leren rekenen: een functionele rekenopgave lijkt idealiter zoveel mogelijk op de 'echte' situatie. Getallen hebben een reële waarde en de plaatjes laten de werkelijke situatie zien zodat diegene die moeite heeft met 'zijn eigen dagelijkse cijfers' op maat geholpen wordt en zich goed kan inbeelden hoe deze rekenopgave helpt in het dagelijks leven.

Tip: Kijk eens naar de 4 kwadranten die altijd bij gecijferdheid komen kijken. Het functioneel rekenen in het dagelijks leven hoort bij het kwadrant Context.

Bron: Factsheet Gecijferdheid Probiblio: bladzijde 6
[Factsheet Gecijferdheid in beeld \(probiblio.nl\)](#)

Achtergrondinformatie:

[Het belang van rekenen en gecijferdheid 2021.pdf \(gecijferdheidteltmee.nl\)](#): bladzijde 24

Leg je gesprekspartner uit dat de term gecijferdheid een theoretische benaming is maar in de praktijk niet gebruikt wordt. Men heeft het in de praktijk niet over iemand die moeite heeft met cijfers. Het gaat hier echt om een gesprek tussen gespreksleider en potentiële externe partner over 'mensen die moeite hebben met cijfers'. Het is, voor constructieve hulp, van belang om geen stigma's op te leggen. De bibliotheek is een goede (lokale) plek om de aanpak effectief te maken: de bibliotheek is dichtbij voor veel inwoners van de stad met vaak meerdere vestigingen, laagdrempelig, veilig, openbaar toegankelijk en betrouwbaar. De bibliotheek heeft kennis over gecijferdheid en ondersteunt het belang van non-informele educatie.

Context bij Kader 3: ‘Een samenwerking opzetten’

In deze derde fase kun je het gesprek praktisch insteken. De basisinformatie is gegeven of is al bekend, het herkennen van moeite met cijfers is besproken en kan nu praktisch gemaakt worden: wat kunnen we doen?

Uitleg bij de onderdelen op de Praatplaat:

Wat gebeurt er al in de bibliotheek?

Bij dit onderdeel kun je je gesprekspartner meenemen in het verhaal van jouw bibliotheek: wat gebeurt er landelijk al vaker in de openbare bibliotheek? Het gaat hier dus om aanbod dat breed gedragen wordt. Dit aanbod kun je ook terugvinden op de website gecijferdheidteltmee.nl. Benoem en verwijz hier ook vooral naar de lokale invulling rondom dit thema, specifiek voor jouw bibliotheek.

Op de praatplaat worden aanbod zoals *Slimmer omgaan met geld*, *Leer omgaan met tijd en geld*, *thematische praatplaten en trainingen voor vrijwilligers* genoemd. Bereid je voor door de hoogtepunten van deze documentatie van tevoren te lezen, zodat je goed geïnformeerd bent.

Achtergrondinformatie:

[Basisvaardigheden | Probiblio](#)
[Factsheet Gecijferdheid in beeld \(probiblio.nl\)](#)
[Cursus Slimmer omgaan met geld - Gecijferdheid Telt Mee!](#)
[Praatplaten | 12 alledaagse thema's – Gecijferdheid Telt Mee!](#)
Thematische praatplaten
[Rekentraining voor vrijwilligers - Gecijferdheid Telt Mee!](#)
[Succes! Rekenen | Stichting Lezen en Schrijven](#)
[Oefenen.nl - Lees en Schrijf! Geld en rekenen - Gecijferdheid Telt Mee!](#)
[Rekenen – Melkwegplus](#)
[Groeï van een kind - Situaties die uitnodigen tot een gesprek over gecijferdheid - Gecijferdheid Telt Mee!](#)
[Elke euro telt: 3 slimme \(camouflage\) mini-workshops | Cubiss](#)

Hoe kunnen we elkaar versterken?

Ga bij dit onderdeel het gesprek aan over de mogelijkheden die jullie beiden zien. Het is hierbij van belang om je gesprekspartner ook te vragen naar hun visie op dit thema, wat zij al doen of willen opzetten en wat hun eventuele bijdrage kan zijn (financieel, inhoudelijk, logistiek). Vind elkaar in maatwerk, afgestemd op jullie beider organisaties.

Voor meer informatie, bekijk onderstaande pagina van Probiblio. Hier vind je onder andere een link naar de website Gecijferdheid Telt Mee: [Probiblio Gecijferdheid | Bibliotheken hebben alles in huis om succesvol met gecijferdheid aan de slag te gaan](#)

Deze praatplaat is gemaakt voor bibliotheken door de adviseurs van Probiblio. Dit document is tot stand gekomen met feedback van Bibliotheek AanZet en Bibliotheek DOK Delft. Heb je vragen over deze handleiding? Neem contact op met: basisvaardigheden@probiblio.nl

©Probiblio, december 2023

de Bibliotheek

